

Torstein Fløystad

OLJESKATTEMYNDIGHETENE I NORGE 40 ÅR – (LITT OM) HISTORIEN OG (NOEN TANKER OM) FREMTIDEN

Om:

Starten, saksbehandling og
særordninger, dagens skattesystem,
«aktører» og inntektsfastsettelsen,
materielle særregler, systemets
grunnstruktur og utvikling,
regelhistorien og sakene, kontorets
betydning og omdømme,
suksesskriteriet, industrien og
kontorets fremtid

Starten

STARTEN

PETROLEUMSSKATTELOVEN 1975

🔥 **Petroleumsinntektsutvalget:**
Illustrerer hvor «viktig» dette var for Norge

🔥 Introduserer (bl.a.)

🔥 Særskatten (vurderer også betydningen av Grl. §97)

🔥 Normprissystemet

🔥 Og særskilte petroleumsskattemyndigheter

🔥 Oljebeskatningsavdelingen

🔥 Klagenemnda

Regjeringsadvokaten, departementsråd
Industridep., Generaldir. NVE,
Skattedirektør, 3 ekspedisjonssjefer (bl.a.
Arne Øien og Knut Dæhlin) og sekretær
senere adm.dir Shell

Torstein Fløystad - Oljeskattemyndighetene 40 år

Ot. prp. nr. 26 (1974—75)

Om lov om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster m. v.

*Tilråding fra Finans- og tolldepartementet av 14. februar 1975,
godkjent ved kongelig resolusjon samme dag.*

(Foredratt av statsråd Per Kleppe.)

Kap. 1. Innledning og hovedpunkter.

Den meget sterke øking i petroleumprisene særlig siden høsten 1973 har skapt helt nye fortjenesteforhold for selskaper som produserer petroleum i Nordsjøen. Riktignok har det også vært en vesentlig øking i produksjonskostnader på sokkelen, men denne kan på langt nær sammenlignes med økingen i prisene på petroleum. Det har derfor vært nærliggende for Regjeringen å vurdere spesielle tiltak for å tilføre det norske samfunn en større del av de verdier som realiseres.

I St.meld. nr. 25 (1973—74) om Petroleumsvirksomhetens plass i det norske samfunn varslet Regjeringen om at skattleggingen av oljeselskapene ville bli tatt opp til bred vurdering.

De forslag som fremmes i denne proposisjon må ses på denne bakgrunn.

I arbeidet med proposisjonen har departementet kunnet støtte seg på en foreløpig utredning og oversikt av 2. november 1974 fra et utvalg — Petroleuminntektsutvalget — som ble oppnevnt i statsråd 25. januar 1974.

Utvalget har hatt følgende sammensetning:

Regjeringsadvokat Bjørn Haug, formann.
Departementsråd O. C. Müller, Industridepartementet, varaformann.
Generaldirektør Vidkun Hveding, Norges vassdrags- og elektrisitetvesen.
Skattedirektør Syver Fagernæs.
Advokat Jon Rud, Den norske stats oljeselskap a.s.
Ekspedisjonssjef Knut Dæhlin, Industridepartementet.
Byråsjef Ivar Tangen, Industridepartementet.
Ekspedisjonssjef Arne Øien, Finansdepartementet.

Ekspedisjonssjef John E. Vinnem, Finansdepartementet.

Budsjettsjef Kjell Mathisen, Finansdepartementet.

Som sekretær for utvalget ble oppnevnt konsulent Johan Nic. Vold, Industridepartementet.

I foredraget til den resolusjonen som ligger til grunn for oppnevningen av utvalget, heter det bl. a.:

«Utviklingen i den senere tid på det internasjonale petroleumsmarked og i de petroleumproduserende land har aktualisert behovet for en videre utredning, vurdering og koordinering av de forskjellige typer av statsinntekter («total government take»). Av spørsmål som bør tas opp kan som eksempel nevnes fastsettelse av avregningspriser for petroleumprodukter (tax reference price system) med sikte på skatteliggingen, fradragsrett ved skatteliggingen (herunder avskrivninger, utgifter til videre undersøkelser og utgiftsfordeling mellom norske og utenlandske selskaper), former for inntekter av oljeutvinning og dermed sammenhengende virksomheter, og spørsmålet om en mest mulig effektiv likningsadministrasjon. Foruten spørsmål som av de respektive departementer blir forelagt utvalget til vurdering eller utredning, forutsettes det at utvalget selv vil vurdere og fremkomme med anbefalinger angående spørsmål som bør utredes eller gjennomføres.»

I samråd med Finansdepartementet besluttet utvalget først å utarbeide en foreløpig utredning og oversikt angående spørsmål innen utvalgets virksomhetsområde, for å få et grunnlag for sitt videre arbeid, og for å skille ut spørsmål som det haster med å få vurdert. Utvalget foreslo at det fremsettes lovforslag om hjemmel for å foreta bindende fastsettning

STARTEN PETROLEUMSSKATTELOVEN 1975

- ◆ «Særskilt ligningsorgan»: vurderer to alternativer
 1. En sentralisering av ligningen
 2. En ordning med lokal ligning under medvirkning fra et sentralt organ
 - Det sentrale organet ble lagt til «Skattedirektørens kontor», dvs. Skattedirektoratet
 - Oljebeskatningsavdelingen: som i realiteten lignet alle særskattepliktige skattytere (på mange måter som dagens ordning)
- ◆ «Rådgivende organ»
 - ◆ «Departementet antar at det ved ligningen av nevnte inntekter også vil være behov for ekspertise utover den som ville kunne opparbeides innenfor skatteadministrasjonen»
 - ◆ Internt rådgivende organ: 5 medlemmer, representanter fra Finansdepartementet, Industridepartementet, skatteetaten og et medlem «med bakgrunn i finans- og valutatransaksjoner»
 - ◆ Faktisk 3 medlemmer, ett eller to møter, ingen praktisk betydning (Kilde: Kjell Woldseth)

STARTEN PETROLEUMSSKATTELOVEN 1975

- ◆ «Særskilt klagenemnd for hele landet»
 - ◆ Skal erstatte
 - ◆ 5 medlemmer: 3 oppnevnes av Stortinget og 2 av Kongen
 - ◆ «Skattelovens § 127 er ikke til hinder for at høyesterettsdommere oppnevnes som medlemmer av den særskilte klagenemnd»
 - ⇒ Formann: Høyesterettsdommer Trygve Bendiksbj
 - ⇒ Varaformann: Høyesterettsdommer Per Tønseth
 - ⇒ Formann 1979-1994 : Høyesterettsdommer Jens Bugge
 - ⇒ Jens Bugge og Høyesterettsdommer Karen-Anne Gussgard var samtidige medlemmer av Klagenemnda på 90-tallet.
- ◆ Kuriositet: Normpris – overprøving (klage): «om den fastsatte normpris er åpenbart urimelig» (normprisforskriftens § 5)
 - ◆ «Utvalget skal ha 3 medlemmer som oppnevnes av **Justitiarius i Høyesterett** ..» (uthevet her)
 - ◆ Bestemmelsen gjelder fortsatt

Saksbehandling, særordninger og organisering – historien

(der noen ordninger utprøves først innenfor petroleumsbeskatningen)

SAKSBEHANDLING – SÆRORDNINGER – ORGANISERING

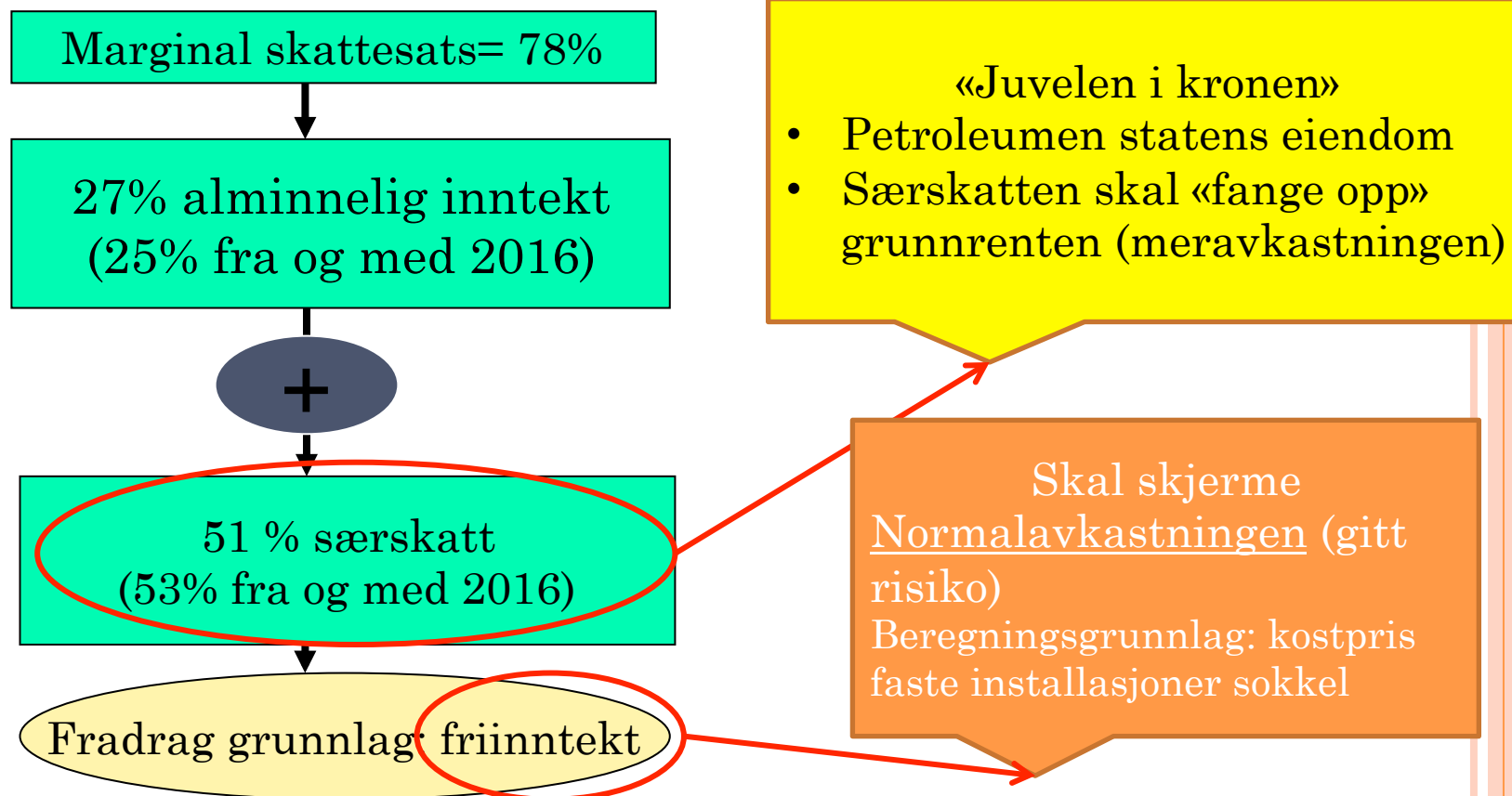
- ◆ Terminskatt (inntektsåret 1980)
- ◆ Oljeskattekontor og Oljeskattenemnd (1981)
 - ◆ Oljeskattenemnda lignet inntektsåret 1980
 - ◆ Særskilt ligningssyklus
- ◆ Oljeskattenemnda og Klagenemnda avgjør med endelig virkning tilordning til sokkel (1984)
- ◆ Oljeskattekontoret selvstendig etat (1983-1995) – stillingen som oljeskattedirektør opprettet
- ◆ Fjerningstilskuddsloven (1986) – opphevet 2003
 - ◆ Ikke fradrag for avsetning til fremtidige fjerningsforpliktelser (1978)
- ◆ §10 – overdragelser (1987)
- ◆ Utvidelse, mulighet for deling av Klagenemnda (1988)
- ◆ Avdeling Sandnes skilt ut (1990) – SfU opprettet
- ◆ Bindende forhåndsuttalelser (tolkning) (1991) – Oljeskattenemnda
- ◆ Tilbake til skatteetaten, delt styring (1996)
- ◆ Partsrepresentant for staten i rettssaker (2002)
- ◆ Bindende forhåndsuttalelser prising naturgass – Oljeskattekontoret (2006)
- ◆ Kontoret og nemndene eneste særskilte ligningsmyndigheter (2008)
- ◆ Elektronisk database salgskontrakter naturgass (2012)
- ◆ Opphevelse Oljeskattenemnda, Oljeskattekontoret ligner i første instans . Kontoret kan avgi bindende forhåndsuttalelse (tolkning). Uttalelsen kan påklages. (2015)
- ◆ Krav om begrunnet vedtak ved fravikelse av påstand ved ligningen (2015)

Dagens skatteregler

Torstein Fløystad - Oljeskattemyndighetene 40 år

SKATTEGRUNNLAG OG SATSER – STRUKTUR I DAG

UTVINNING OG RØRLEDNINGSTRANSPORT



Kildeskatt:

- ✓ Utbytte: bare hvis mottakeren eier mindre enn 25% av selskapet
- ✓ Rentebetalinger: ingen

MATERIELLE REGLER (GJELDENDE)

BYGGER PÅ ALMINNELIGE REGLER – MEN MANGE SÆRREGLER (BL.A.)

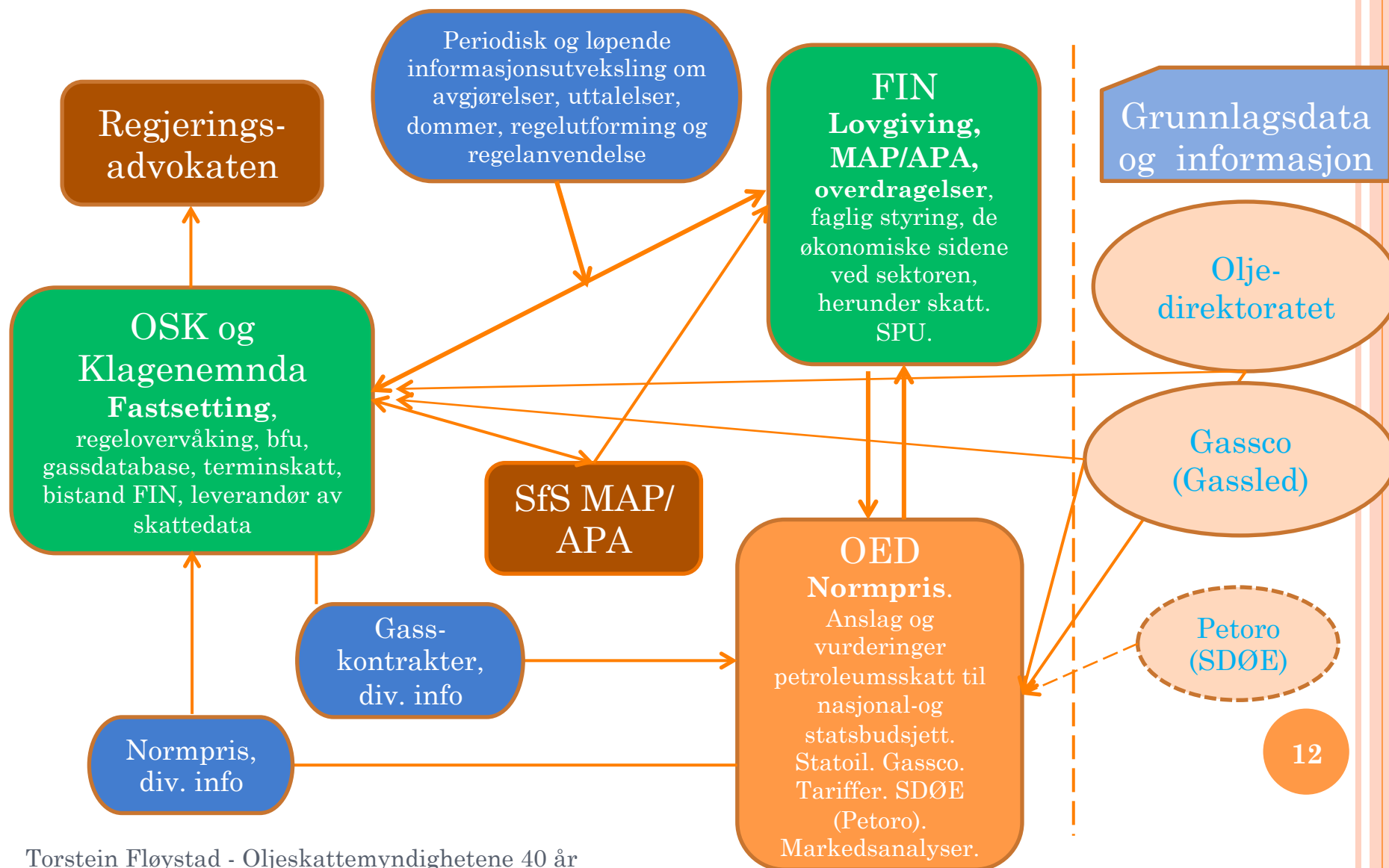
- ✦ Armlengdestandarden anvendt på bruttoinntekter
 - ✦ Normprissystem (administrativt fastsatt oljepris til bruk ved ligningen) (1975)
 - ✦ Bindende forhåndsuttalelse pris på naturgass (2007)
- ✦ Avskrivninger faste anlegg sokkel: lineært over 6 år (1975)
- ✦ Friinntekt (1975) – fradrag i særskattegrunnlaget
- ✦ Underskuddsregler (bl.a):
 - ✦ Renter på underskudd til fremføring (2002)
 - ✦ Refusjon skatteverdien av leteunderskudd (2005)
 - ✦ Refusjonskrav kan pantsettes
 - ✦ Refusjon skatteverdien av restunderskudd ved opphør (2005)
- ✦ Overdragelser: petroleumsattelovens § 10 (1988) – skattenøytralitet
 - ✦ Nå i hovedsak detaljerte regler i forskrift (sist endret 2012)
- ✦ Tilordningsregel rentekostnader – med implisitt egenkapitalkrav (2007)

Inntektsfastsettelsen

Slik den ser ut i dag

Mange «aktører»

FASETTING INNTEKT: INFORMASJON, GRUNNLAGSDATA, REGELUTFORMING OG REGELANVENDELSE OFFENTLIGE ENHETERS ROLLER M.V.



Regelutviklingen – hovedtrekk struktur

Og litt om andre økonomiske virkemidler

GRUNNSTRUKTUR HAR LIGGET FAST SIDEN 1975

Skattegrunnlag:
Netto virksomhetsinntekt

Sats:
Selskapsskattesats



Skattegrunnlag:
Netto virksomhetsinntekt
Minus friinntekt

Sats:
Særskattesats

Dessuten:

- Saklig og geografisk avgrensning særskattepliktig virksomhetsinntekt
- Normprissystemet
- Avskrivning faste installasjoner sokkel

GRUNNSTRUKTUR 1975-1991 – «REGELHISTORIEN»

Skattegrunnlag «Sokkel K»:
Netto virksomhetsinntekt

Sats: 23%

+

Skattegrunnlag «Sokkel S»:
Netto virksomhetsinntekt
Minus utbytte

Sats: 27,8%



Skattegrunnlag:
Netto virksomhetsinntekt

Minus friinntekt – start året
etter påbegynt avskrivning:

1975-1979: 10% i 15 år

1980-1986: 6 2/3% i 15 år

1987-1991:

produksjonsgodtgjørelse
[1992: gjeninnført også for
investeringer 1987-1991, start
1992]

Særskattesats:

1975-1979: 25%

1980-1986: 35%

1987-1991: 30%



Høyeste marginal: 85,8%

15

Oljeprisen

VIRKEMIDLER M.V. ØKONOMI/SKATT

ET SAMMENSATT BILDE

I tillegg til skatt «ivaretok» staten (som eier av ressursene) sine økonomiske interesser (og andre hensyn) på mange måter (bl.a.):

- ◆ Royalty (produksjonsavgift) (1965-1999, bortfalt for nye felt fra 1986, for gass fra 1992, for gjenværende oljefelt 1999)
- ◆ Formuesskatt (bortfalt 1992)
- ◆ Arealavgifter (gjelder fortsatt)
- ◆ CO₂- avgift (1990)
- ◆ Statsdeltakelse (direkte og indirekte)
 - ◆ «Net profit-avtaler» (tidlig konsesjonsrunde)
 - ◆ Opsjonsavtaler:
 - ◆ Glideskala – rett for staten til å øke sin eierandel (bortfalt for uoppdagede felt 1994)
 - ◆ Bæring – selskapene bærer den økonomiske risiko ved leting (bortfalt for nye tillatelser 1986)
 - ◆ Statoil (1972) og Hydro: [oljevirksomhet til Statoil 2007]
 - ◆ Statens Direkte Økonomiske Engasjement (SDØE) (1985)

GRUNNSTRUKTUR 1992 →

«REGELHISTORIEN»

Skattegrunnlag alminnelig inntekt:

Netto virksomhetsinntekt

Sats:

1992-2013: 28%

2014-2015: 27%

[2016: 25%]



Skattegrunnlag:

Netto virksomhetsinntekt

Minus friinntekt – start i investeringsåret:

1992-2004: 5% i 6 år

2005- 4.mai 2013: 7,5% i 4 år

5.mai 2013-: 5,5% i 4 år

Særskattesats:

1992-2013: 50%

2014-2015: 51%

[2016: 53%]

Skattereformen av 1992 gjorde petroleumsskattesystemet mer «robust» for prisendringer

Regel- og sakshistorien – et *lite* utvalg

- *Utbytte*
- *Rentefradraget*
- *Særskatteplikten*
- *Leterefusjonsordningen, og*
- **Utviklingen mot et (mer)
skattenøytralt system**

SAKSHISTORIEN – EN UENDELIGHET AV PROBLEMSTILLINGER OG SAKER

- 💧 Årlig antall fravikspunkter fra 1990-tallet og fremover mellom 200(-) og 300 (+)
 - 💧 Årlig antall (begrunnede) endringsvedtak (fra 2000-tallet) mellom 50 -100
 - 💧 1295 klagekjennelser pr. 19.10.2015 (fra og med inntektsåret 1975)
 - 💧 112 dommer (hvorav 52 TP)
- ⇒ Et meget lite utvalg fra sakshistorien i det følgende

REGEL- OG SAKSHISTORIEN (I UTVALG) *UTBYTTE*

- ♦ Utbytte og ulike skattespørsmål har vært aktuelt i 40 år.
 - ♦ Og siden det gjelder utbytte ofte også spørsmål knyttet til regnskap
- ♦ I starten utbyttefradraget ved 27,8%-grunnlaget som skapte problemer
 - ♦ Og da spørsmålet om **likebehandling** (særlig ift skatteavtalen med USA) av filialer av utenlandske selskap
 - ♦ I den forbindelse beregnet man maksimalt (hypotetisk) utbyttefradrag basert på hypotetiske reservefondsavsetninger
 - ♦ Også tidspunkt for overføring av (hypotetisk) utbytte reiste skattespørsmål
 - ♦ I 1982 ble det gitt regler der man krevet faktiske reservefondsavsetninger dersom filialene krevet utbyttefradrag

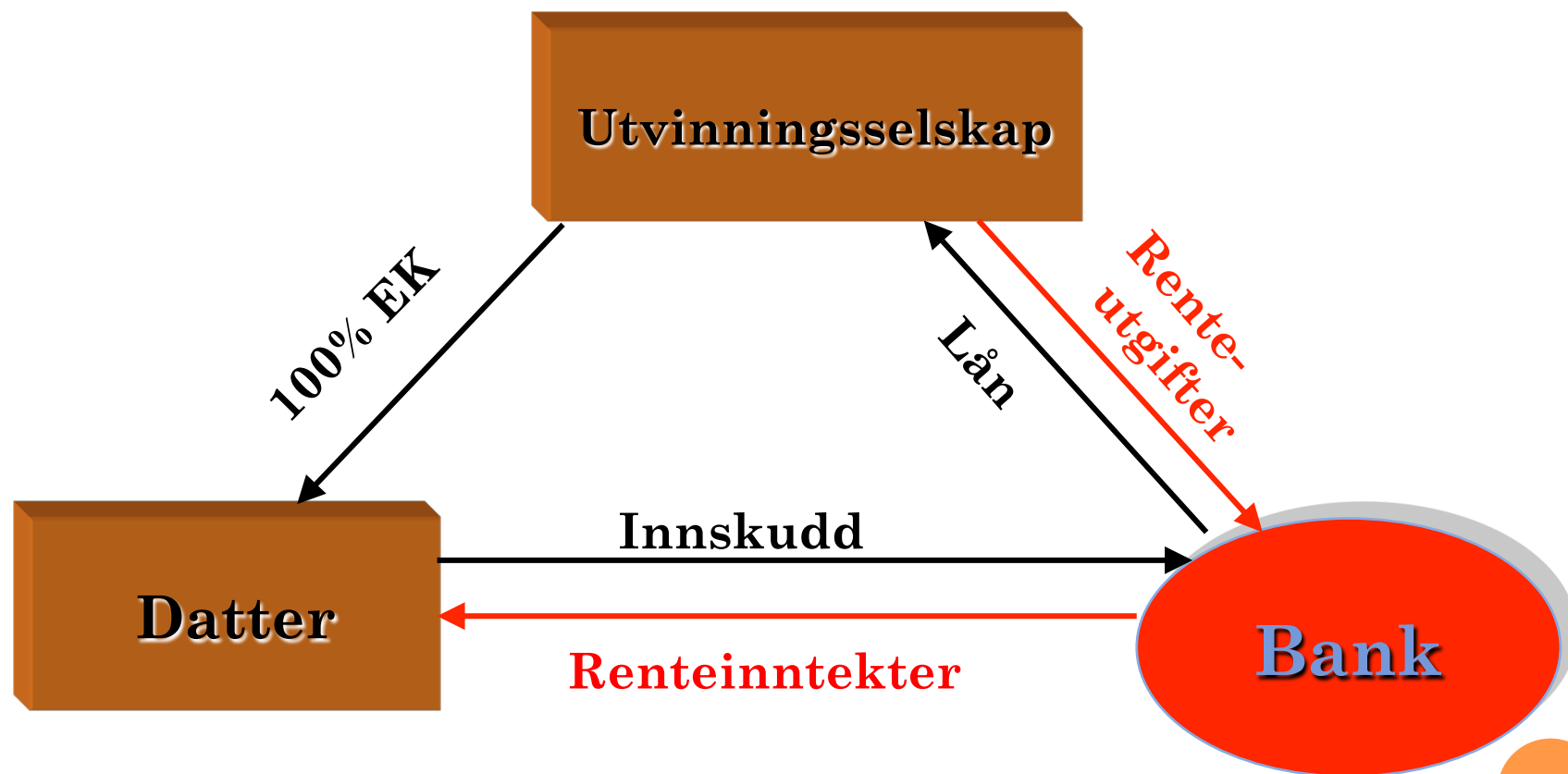
REGEL- OG SAKSHISTORIEN (I UTVALG) *UTBYTTE*

- ♦ Ved reformen i 1992 bortfalt utbyttefradraget, filialer kunne derfor komme gunstigere ut enn aksjeselskap
 - ⇒ Intet krav (som aksjeselskap) om kapitalbinding. Ingen regler som regulerer tidspunkt for overskuddsoverføring.
 - ⇒ Petrsktl. § 5a – består ennå, men liten aktualitet siden selskapene driver virksomhetene som AS
- ♦ Etter hvert bare et spørsmål **om utbyttet var lovlig**
 - ♦ Krav om 10% egenkapital ⇒ gir regnskapsføringen et riktig uttrykk for størrelsen på EK?
 - ♦ Andel ulovlig utbytte ansett som utlån ⇒ renteberegning
 - ♦ **To HR-dommer** vedrørende ulovlig utbytte ELF (avskrivning på oppskrivning) og ConocoPhillips (bl.a. krav på tilbakebetaling skatt)
 - ♦ Problemstillingen «bortfalt» etter at EK-kravet nå knyttes opp mot en standard («forsvarlig»)
 - ♦ **Siste rest** av problemstillingen ved ligningen for inntektsåret 2014

REGEL- OG SAKSHISTORIEN (I UTVALG) RENTEFRADRAGET

- ♦ Et «problembarn» i 40 år,
 - mye er løst, noe gjenstår og noe er «uløselig» (men løses ved kontroll)
- ♦ Utgangspunktet 1975: rentekostnader fordeles forholdsmessig etter *nettoinntekten* mellom de ulike skattedistrikt
 - ♦ Der sokkelen er ett distrikt
- ♦ Problemstillingene:
 - ♦ «Årsakssammenheng» og symmetri («skattekiln»)
 - ♦ Finanskostnader og inntekter i samme subjekt: ulik tilordning
 - ♦ Årsakssammenheng (fordelingsgrunnlag nettoinntekt)
 - ♦ Tykk kapitalisering i datterselskap (nullsumtransaksjonen)
 - ♦ Tynn kapitalisering
 - ♦ Armlengdepris

Nullsum- transaksjonen



LOVENDRINGER

RENTEKOSTNADER

- ♦ Ot.prp. nr. 26 (1980-81): drøftelse av mulighet for begrensning av rentefradrag
- ♦ 1982: Finansinntekter skal motregnes mot finansutgifter før fordeling.
 - ♦ «Løser» bare symmetriproblemet innenfor sammen subjekt.
- ♦ Ot.prp. nr. 3 (1986-87): mulighet for begrensning finansielle kostnader under spørsmål som vurderes.
- ♦ Ot.prp. nr. 12 (1991-92) reform: ny omtale.
- ♦ 1994: Krav om regnskapsmessig egenkapital på minst 20% for at full fradrag skal gis. Ellers avkortning. Ot.prp nr 12 (1994-95).
 - ♦ Søker å løse tynn kapitaliserings-problemet
 - ♦ Svakheter: bygger på regnskapsstørrelser og gir mulighet for tilpasninger ved årets utgang.
 - ♦ Viderefører: Fordelingsgrunnlag nettoinntekt (årsakssammenheng) og motregning finansinntekt og finanskostnad før fordeling
 - ♦ I forkant hadde FIN skissert muligheten for å fjerne finansposter fra grunnlaget for særskatt.

Dagens Næringsliv

Uke 24 — Fredag
18. juni 1993

Nr. 136 — Årg. 104
Løssalg kr. 15,00

INNSIDEN



Ser østover

EF er innstilt på å finne en løsning som gjør at de nordiske lands avtaler med Baltikum overlever et EF-medlemskap. Men når statene i Øst- og Sentral-Europa kan bli medlemmer, vil han ikke si noe om, EF-kommissær sir Leon Brittan (bildet), i et intervju med Dagens Næringsliv.

Side 18

Sier nei

Jeg skal ikke bli sentralbanksjef med det første, sier Tormod Hermansen. Og legger til: Skal jeg slutte i Televerket, må det være fordi jeg blir sparket.

Side 11

Heisstreik

Heismonstrene går til en ukas politisk streik mot kommunal- og arbeidsminister Gunnar Berge. Monstrene er rasende over departementets forslag om å oppheve heismonstrenes monopol på installering av heiser.

Side 4

ETTER BØRS

Til himmels

TV-reklamen lyker rett til himmels. I løpet fem første måneder har reklameomsætningen i TV vokst med 113 prosent. Kanalene venter en reklameomsætning på 630 millioner kroner i år.

Side 31



OL-Desperados

Frets har sikret seg retten til å bruke Kjell Aukrusts figurer — Emanuel Desperados og Melvin Snerken — spesielt rett til mot Lillehammer-OL.

Side 30

Gavepakke til nesten 10 millioner

Styret i Eiendomsspar har gitt sin administrerende direktør Christian Ringnes (bildet) en gullkantede opsjonsavtale som kan gi ham milliongevinst. Ti prosent av Eiendomsspars verdier skal skilles ut i et nytt eiendomsselskap, Victoria. Eiendoms Ringnes får opsjon på 70 000 aksjer i det nye selskapet i fem år. Trolig dobles aksjekursen på disse årene. Da vil Ringnes sitte med en gevinst på nesten ti millioner kroner uten risiko.

SIDE 7



Oljemilliarder ut av Norge



Skattereformen har ført til at utenlandske oljeselskaper ifjor tappet sine norske datterselskaper for nærmere 15 milliarder kroner og førte pengene ut av landet. Det gir et skattetap på flere hundre millioner kroner for staten. Nå frykter myndighetene at enda større summer forsvinner fra Norge i år. Bare ett år etter at skattereformen ble vedtatt, arbeider Finansdepartementet med nye regler for å stanse ytterligere tap.

SIDE 5

Skattereform: utbyttefradrag bortfalt.

Betydelige utbytteutdelinger — DN: 15 mrd.NOK i 1992



Kraftig økning gjeld, redusert EK



Etablert
«tynnkapitaliseringsmetode»
i hovedsak ikke anvendelig

19 oljemilliarder ut av landet

19,2 milliarder kroner er den pene sum som utenlandske oljeselskaper har sendt eller avsatt til sine eiere i utlandet etter driftsåret 1993.

TROND BØ

Stavanger.

Utenlandske oljeselskaper sender mer penger tilbake til sine morselskaper enn den samlet skatten til den norske stat fra alle de 55 selskapene som har eierandeler i på norsk sokkel.

De 55 selskaper som har eierinteresser i rørledninger, olje- og gassfelt på norsk sokkel, betalte 15,27 milliarder kroner i skatt for 1993. De utenlandske oljeselskapene sendte samtidig 13,8 milliarder kroner ut av landet i form av utbytte for 1992. I tillegg bokføres på 1993 regnskapet ytterligere 5,4 milliarder på oppløsning av egenkapital som overføres i 1994.

Ikke galt med utbytte

— Det er ikke noe prinsipielt galt i at selskapene deler ut utbytte og eventuelt reduserer egenkapitalen. Men forutsetningen for skattere-

formen i 1992 var at egenkapitaldannelsen fortsatt skulle ligge på samme nivå som før. Dette har ikke skjedd, sier oljeskattedirektør Torstein Fløystad til Aftenposten.

Nye regler

På denne bakgrunn vurderer nå Finansdepartementet nye skatteregler for oljeselskapene. Et forslag som nå er ute til høring, såkalt tynnkapitalisering, legger opp til en egenkapital på 20 prosent. Det vil hindre oljeselskapene å lånefinansiere 100 prosent og redusere muligheten til å få fradrag

for gjeldsrenter for hele investeringen.

Transaksjoner mellom oljeselskaper som er skatteobjekter i Norge og beslektede selskaper i utlandet, er et hyppig problem for skatteekspertene som arbeider med oljeskatteligningen. Med høy skatteprosent i Norge blir kapitaloverføring, prising av lån fra beslektet selskap i utlandet og forsikringsutgifter til morselskap temaer som går igjen år for år.

En ny lov om tynnkapitalisering vil kunne rydde opp i noe av dette, mener oljeskattedirektør Fløystad.

OLJESELSKAPENES SKATTETOPP

	Nettoinntekt	Skatt
1. Statoil.....	9,79 mrd	6,91 mrd.
2. Mobil.....	2,66 mrd	1,99 mrd.
3. Phillips.....	2,50 mrd	1,87 mrd.
4. Fina.....	1,98 mrd	1,46 mrd.
5. Conoco.....	844 mill	508 mill.
6. Norsk Agip.....	697 mill	505 mill.
7. Norpipe.....	414 mill	307 mill.
8. Amerada Hess.....	455 mill	306 mill.
9. Enterprise Oil.....	443 mill	304 mill.
10. Svenska Petroleum.....	391 mill	284 mill.
11. Amoco.....	375 mill	259 mill.
12. Elf Petroleum.....	513 mill	151 mill.
13. Norsk Hydro Prod.....	430 mill	120 mill.
14. Norske Shell.....	237 mill	66 mill.
15. Pelican.....	91 mill	58 mill.

Aftenposten 11. November 1994

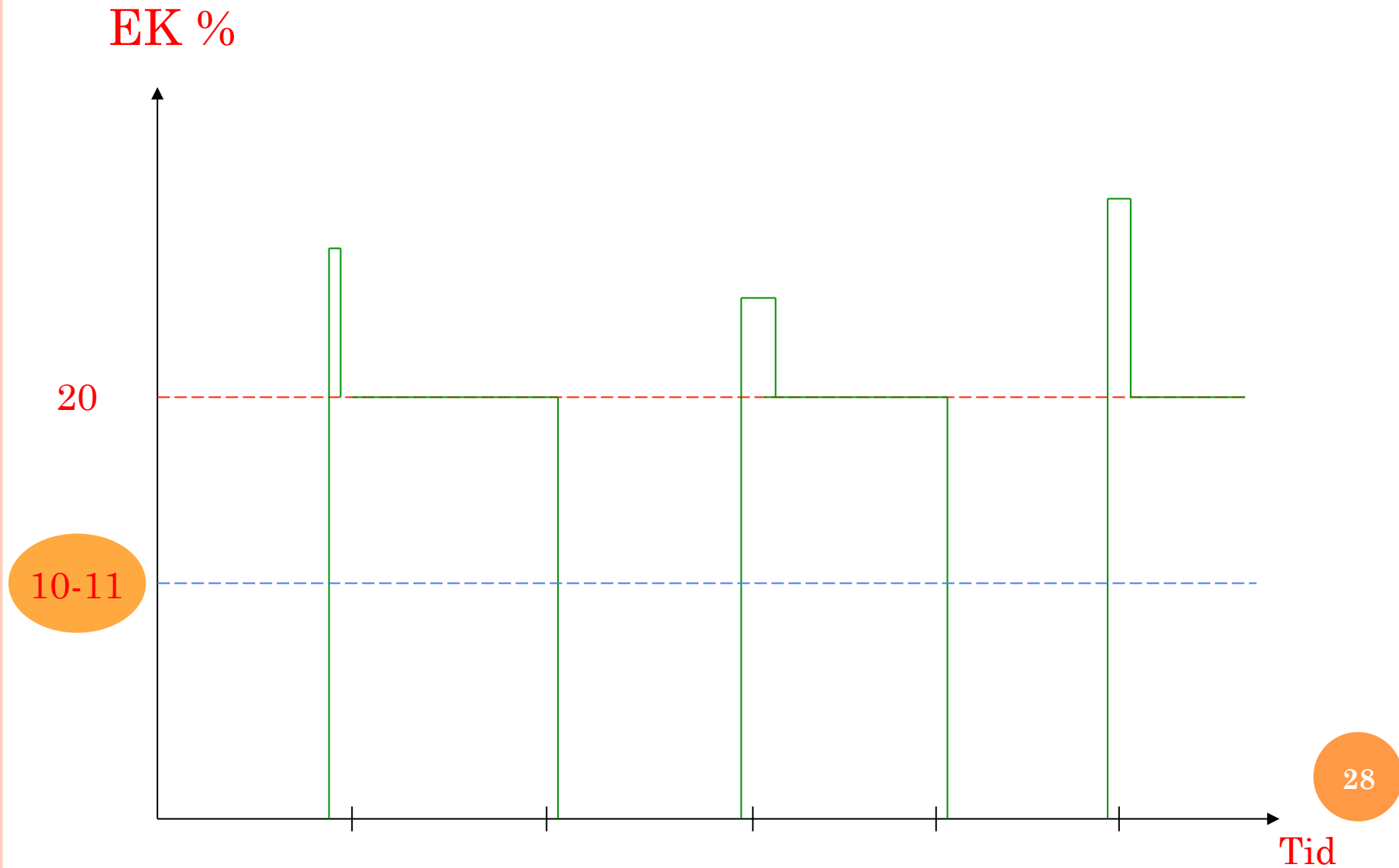
- Utbytteutbetalinger for 1993: 19 mrd. NOK
- Ny regel på høring
- ⇒ Ny § 3h desember 1994

LOVENDRINGER

RENTEKOSTNADER

- ♦ NOU: 18 Skattlegging av petroleumsvirksomhet
 - ♦ Forslag (rentefradraget):
 - ♦ Erstatte friinntekt og rentefradrag med et kapitalavkastningsfradrag (på nedskrevet verdi sokkeldriftsmidler) i særskattegrunnlaget (skal skjerme normalavkastning fra særskatt)
 - ♦ Fordele finansposter etter skattemessige formuesverdier i grunnlaget for skatt på alminnelig inntekt
- ♦ Inntektsår før 2002 – gjennomskjæring tykk kapitalisering («null-sum»):
 - ♦ ConocoPhillips – Tap HR
 - ♦ Exxon – vunnet LR, slapp ikke inn for HR
- ♦ 2002 (Ot.prp. Nr 86 (2000-2001)):
 - ♦ Ny fordelingsregel basert på skattemessige verdier (sokkel og land)
 - ♦ EK- krav 20% (regnskapsmessig) beholdes, men med mulighet for økt (oppjustert) fradrag sokkel når EK > 20%
 - Tar sikte på å løse tynn og tykk kapitalisering. Dessuten årsakssammenheng.
 - Regelen var imidlertid svært komplisert og krevende å praktisere, samt gjorde det mulig med betydelige tilpasninger både på årsbasis og over tid
 - Frem til ny regel fra og med inntektsåret 2007 var det flere selskaper som (lovlig) oppnådde betydelige besparelser

EK OVER TID - "OPTIMAL" TILPASNING?



NYE FORDELINGSREGLER FINANSPOSTER 2007

«LØSNINGEN»

Fra og med 2007 gjelder følgende formel:

Sokkelfradrag = [RK + V]*

$\frac{[0,5*SkDS]}{RbG}$

Der:

- ✓ RK = faktiske rentekostnader på rentebærende gjeld
 - ✓ V= skattemessig valutatap/-gevinst på rentebærende gjeld
 - ✓ SkDS = Skattemessig nedskrevet verdi driftsmidler sokkel pr. 31.12 (definert)
 - ✓ RbG = Gjennomsnittlig rentebærende gjeld
-
- Sokkelfradraget fastsettes direkte
 - Restbeløpet og øvrige finansposter henføres land
 - Dersom ikke inntekt land \Rightarrow restbeløpet kan fradras (og eventuelt fremføres) i alminnelig inntekt sokkel



«LØSNINGEN» - RENTEFRADRAGET

- ♦ Genialt? Løser
 - ♦ Tynn kapitalisering (sokkel)
 - ♦ Årsakssammenheng og symmetri (alle situasjoner)
- ♦ Gjenstår:
 - ♦ Tynn kapitalisering (land)
 - ♦ Prop. 1 LS (2013-2014): «Det er derfor nødvendig å ha en begrensningsregel for rentekostnader i alminnelig inntekt også for petroleumsselskapene. .. ikke omfattes nå .. så snart som mulig kommer tilbake med forslag»
 - ♦ Inntil videre derfor §13-1
- ♦ Armlengdevurderingen uansett et evig(?) tema.

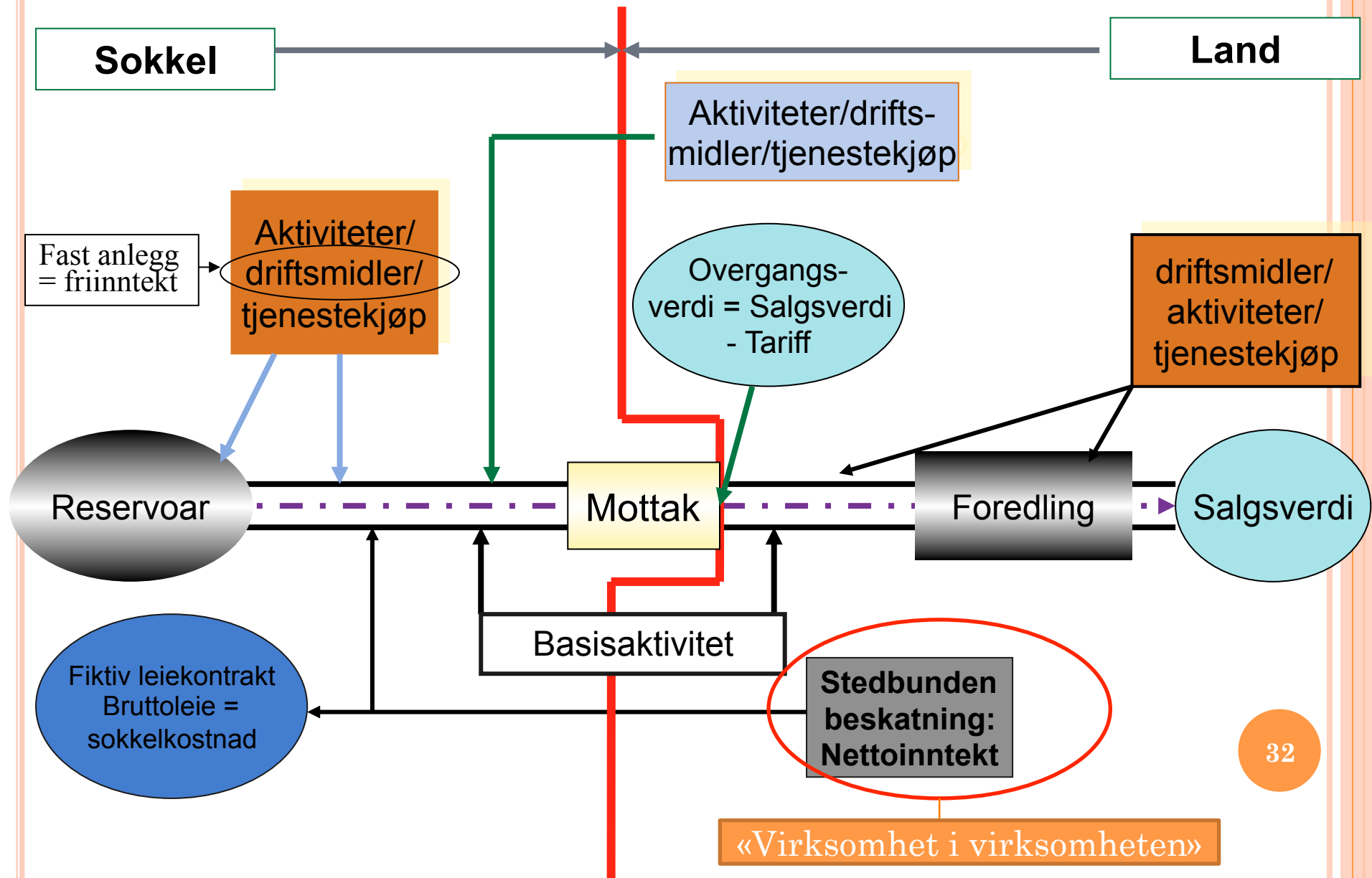
SAKENE

SÆRSKATTEPLIKTEN - TILORDNING

Grensene for særskatteplikten et tema i alle år

- Klagenemnda 1981
 - Etablerer «snevert virksomhetsbegrep»
 - Men avviser tanken om «virksomhet i virksomheten»
- Flere kjennelser avledede inntekter (1975 ⇒)
 - Klagenemndas praksis: Kanskje ikke så «snevert» allikevel (Eks.: olje «utvunnet» fra ballastvann)
 - Etter opphevelsen av GFU: aksept for at særskatteplikten ikke bare omfattet salg av egen produksjon
- Geografisk grense: Statpipe-dommen (Rt. 2003 s. 1376)
 - Også et spørsmål om betydningen av at aktiviteten eller driftsmidlene befinner seg på land

Sammenhengende transport og foredling, geografisk og funksjonell avgrensing sokkel/land: betydningen av hvor aktivitetene foregår.



SÆRSKATTEPLIKTEN – «SNEVERT VIRKSOMHETSBEGREP»

GULATING LAGMANNSRETT 3.3.2014 (SHELL)

- ♦ Rettskraftig: Fastslår kriteriet for direkte særskattepliktig inntektserverv
- ♦ Selskapet hevdet at særskatteplikten bare gjaldt den egentlige utvinningsvirksomhet eller utvinning i snever forstand, altså nærmest et produksjonsbegrep
- ♦ Lagmannsretten måtte forstås slik at det var inntektservervet knyttet til retten til utvinning som (direkte) var omfattet av særskatteplikten:
 - ♦ Et bredere spekter av inntektsgenererende virkemidler
 - ♦ Retten til utvinning er regulert (på ulike måter), betstår av flere «rettigheter», som hver for seg kan gi grunnlag for (selvstendig) inntektserverv

LETEREFUSJON

- ♦ Underskudd ved leting refunderes med 78% (skatteverdien refunderes)
- ♦ En svært gunstig ordning som
 - ♦ Har til hensikt å stimulere til økt letevirksomhet
 - ♦ Og lette (det umiddelbare) likviditetsbehovet for selskapene (forventet refusjon kan pantsettes)
 - ♦ Likevel slik at ordningen har en «egenandel»: 22% av kostnadene må uansett dekkes av selskapet
- ♦ Ved innføringen av ordningen analyserte kontoret ulike handlingsalternativer: muligheter for tilpasninger som – i større eller mindre grad – ikke ville «treffe» formålet
- ♦ Disse analysene var også en del av grunnlaget ved de årlige kontrollene, men den første tiden var kontrollen mer rettet mot
 - ♦ Det å trekke grensene for hvilke kostnader som etter sin art var omfattet av ordningen
- ♦ Etter hvert kom vi over tilfeller som mer fremstod som rettsstridig utnyttelse av ordningen
 - ♦ Kontrollen av disse tilfellene er krevende fordi det også innebærer at medkontrahentene må kontrolleres
- ♦ **Ett tilfelle har medført politianmeldelse: Oljeskattemyndighetenes eneste politianmeldelse på 40 år.**

Oljeskattekontoret slo alarm



■ ANMELDT. Oljeskattekontoret slo alarm etter mistanke om skatteunndragelser. Nå er seismikkelskapet TGS-Nepec Geophysical og flere personer sikket for brudd på skatte- og verdipapirreguleringen. Foto: Øyvind Elvsborg

■ VANLIGT DAG PÅ JOBBEN. Tirsdag morgen fikk de ansatte hos TGS i Askar besøk av Økokrim. Tross den pågående razziaen, skulle selskapet arbeide som normalt, fremholdt TGS-ledelsen. Foto: Fartein Rødjord



SKIE ENERGY / E&P HOLDING

- Etablert av seriegründer Bjarne Skie i 2007 som Skie Energy. Byttet navn til E&P Holding i 2011. Selskapet driver leting etter og utvinning av petroleum.
- I siste årsrapport for 2012 hadde selskapet en negativ egenkapital på 250 millioner kroner.
- Til tross for at egenkapitalen var tapt, mente selskapet at forutsetningene for fortsatt drift var tilstede og baserte det på avtaler med aksjonærer og aksjonærer i tillegg til aktive og passive i selskapet.

REFUSJONSORDNINGEN OG PETROLEUMSSKATT

- Staten dekker 78 prosent av oljeselskapers letestrukturer for de tjener penger.
- Hvis et selskap har letestrukturer på 100 millioner kroner, betaler staten 78 millioner kroner i refusjon.
- Et etablert selskap som har inntekter fra petroleumsvirksomheten kan trekke fra letestrukturkostnadene som inntekt gjennomføres. Det kunne ikke selskap uten inntekter gjøre.
- Fra 2005 kunne nye selskaper velge å få skatteverdien av letestrukturkostnadene utbetalt det året letingen ble gjennomført, selv om de ikke hadde inntekter, eller velge å få inntekt senere. Renterregulering skal sikre lik verdi.
- Ordningen trådte i kraft i 2004. Målet var å skape mer leting på sokkelen, hvor produksjonen faller. Utan økonomiske incitiver fryktet politikerne at utenlandske oljeselskaper ikke ville ta seg bryet med å lete utenfor kysten i Norge.
- Ordningen har ført til stor oppblomstring av mindre letestrukturer de siste årene, såkalte «tjennygger».
- En del av pengene går til å lønne toppsjefer i selskaper uten inntekter og uten hunn.

TGS

- Administrerende direktør er Robert Hobbs.
- Selskapet selger multiklient goddata til olje- og gasselskaper som driver med leting og produksjon verden over. Selskapets geofysiske og geologiske databasertjenester inneholder blant annet seismiske data, multiklientdata, magnetiske data og gravitasjonsdata og digitale brennlogger.
- Selskapet har ansatte over hele verden. Hovedkontorene ligger i Askar, Calgary, Stavanger, Houston, London, Perth og Rio de Janeiro.
- TGS har som ambisjon å øke markedsandelen innen multiklient ytelse fra dagens andel rundt 20 prosent.
- Seismikkelskapet hadde tirsdag en markedsverdi på 20,5 milliarder kroner.

Anmeldte: Det var Oljeskattekontoret, med direktør Torstein Fløystad i spissen, som anmeldte mistanke om skatteunndragelser til Økokrim.

Oppvask: Folketrygdfondets toppsjef, Olaug Svarva, krever oppvask i seismikkelskapet TGS-Nepec, som er ett av de siktede selskapene.

FINANS

INGEBORG STRAND
CHRISTENSEN, FREDRICK
EKSETH, ANNE LINDBERG,
LINN KAREN RAVN, EINAR TAKLA
OG MORTEN ANESTAD
ASKER/OSLO/STAVANGER

Tirsdag denne uken endevende Økokrim hovedkvarteret til seismikkelskapet TGS-Nepec Geophysical (TGS) i Askar. Etterforskerne jaktet på dokumenter og opplysninger om to låneavtaler

selskapet inngikk med Bjarne Skie-selskapet Skie Energy i 2009, knyttet til salg av seismikk.

Parallelt ranset Økokrim flere selskaper og pågrep flere personer etter mistanke om unndragelser på «flere hundre millioner kroner».

TGS er sikket for brudd på skatte- og verdipapirreguleringen, og de involverte er sikket for grovt skattevik og medvirkning til dette. TGS er også sikket for markedsmanipulasjon.

Det var en anmeldelse fra Oljeskattekontoret som satte i

gang etterforskningen, bekrefter Bender overfor DN. Kontoret har ansvaret for petroleumsskattningen og utligner årlig skatt for over 200 milliarder i året.

Fra 2009 – Økokrim samarbeider med Oljeskattekontoret og har mottatt en anmeldelse derfra, sier Bender.

Hun ønsker ikke å si når anmeldelsen kom, men opplyser at etterforskningen knytter seg til forhold fra 2009.

Etter straffeprosessen kan

politiet holde på pågrepene i 72 timer, på den tredje dagen må de fremstilles for tingretten.

– Det er for tidlig å ta stilling til hvorvidt Økokrim vil begjære de pågrepene fengslet, sier Bender.

– Kommentarer må du innhente hos Økokrim, sier oljeskattekontoret Torstein Fløystad.

– Er det vanlig at dere tar straffesaker?

– Nei, det er ikke vanlig. Det er første gangen selskaper vi har hatt med å gjøre har endt opp i slike forhold, sier han.

Finansdirektør i TGS, Kristian Johansen, sier seismikkelskapet nå vil sette seg inn i siktelsen.

– Vi trenger noe tid på å sette oss bedre inn i siktelsen, og jeg har derfor ikke et klart svar på siktelsen angående skatteunndragelse, sier han.

I en børsmelding fra selskapet tirsdag utdyper det at det forholdet knytter seg til en kontrakt inngitt med Skie Energy, senere kjent som E&P Holding, i 2008.

Skie Energy kontrolleres av riggmestor og seriegründer Bjarne Skie i Kristiansand, blant annet gjennom selskapene Skie Technology og Norsupply. TGS solgte i 2009 seismikk til Skie Energy. Salget ble finansiert gjennom et lån fra TGS til Skie Energy. Av årsrapporten for 2009 fremgår det at TGS lånte 26,4 millioner dollar, nærmere 180 millioner, til Skie Energy

sitt opprinnelige og utstående lån på 21 millioner dollar til aksjer i E&P Holding i første halvår 2012, samtidig som Skie Energy ville hente ny kapital.

Etter tapet på 19,5 millioner dollar, oppgir TGS nettoeksponering mot E&P Holding til 9,5 millioner dollar per 31. desember 2011. Samme eksponering og samme vurdering oppgis i TGS' årsrapport både i 2012 og 2013.

redaksjonen@dn.no

Folketrygdfondet krever svar

OSLO: Nest største aksjonær i TGS, Folketrygdfondet, ble først orientert om razziaen gjennom mediene. Nå krever toppsjef Olaug Svarva en orientering.

– Vi vil ta kontakt med TGS for å få en orientering så snart det er mulig. Det er viktig for oss å få rede på hva som har skjedd, og så raskt som mulig, og som aksjonær forventer vi at selskapet vil informere



VIL BLI ORIENTERT. Olaug Svarva i Folketrygd-fondet.

markedet underveis, sier Olaug Svarva. Folketrygdfondet har en eierandel på seks prosent i seismikkelskapet.

Se også børs-kommentar, side 45

DAGENS SYSTEM – TÅLER PRISENDRINGER

«SKATTENØYTRALT» (STORT SETT)

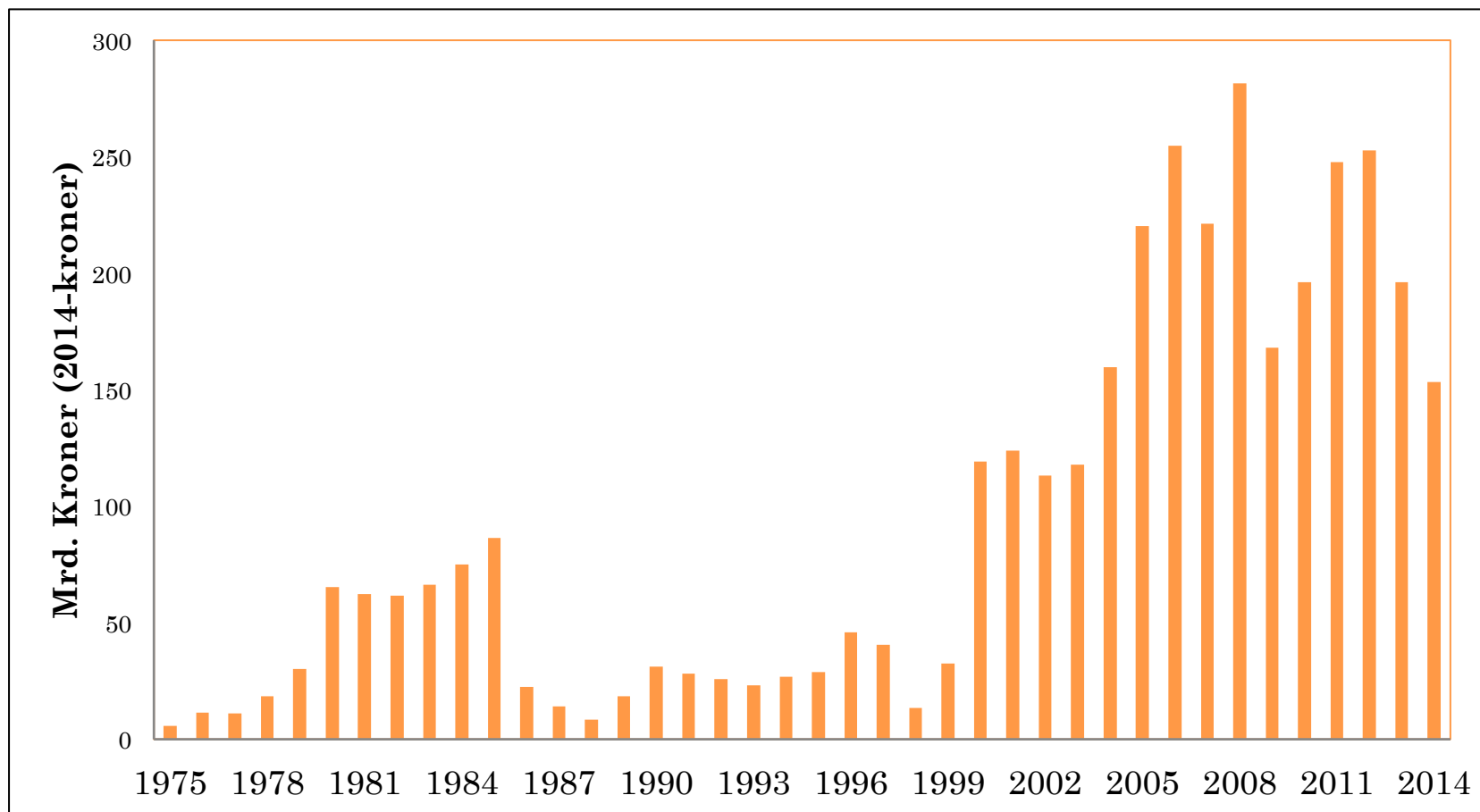
- ♦ Veien dit – som også har muliggjort forskriftsregulering av overdragelser (kan anvendes på de fleste), bl.a. følgende:
 - ♦ Reform 1992: stort sett samsvar mellom skattegrunnlag alminnelig sokkelinntekt og andre virksomheters alminnelige inntekt
 - ♦ 1998: Symmetrisk skattevirkning ved realisasjon av sokkeldriftsmidler
 - ♦ 2002: underskudd og (ubenyttet) friinntekt kan fremføres med renter (og mulighet for overføring ved salg av samlet virksomhet/fusjon)
 - ♦ 2005: refusjon av skatteverdien av leteunderskudd og underskudd ved opphør
 - ♦ 2007: Bestemmelsen som koblet rentefradraget mot regnskapsmessig egenkapital bortfalt
- ⇒ Ved at staten tar mer risiko er systemet blitt (tilnærmet) skattenøytralt
- ⇒ Friinntektsfradraget for «stort»?

Betydningen – i beløp

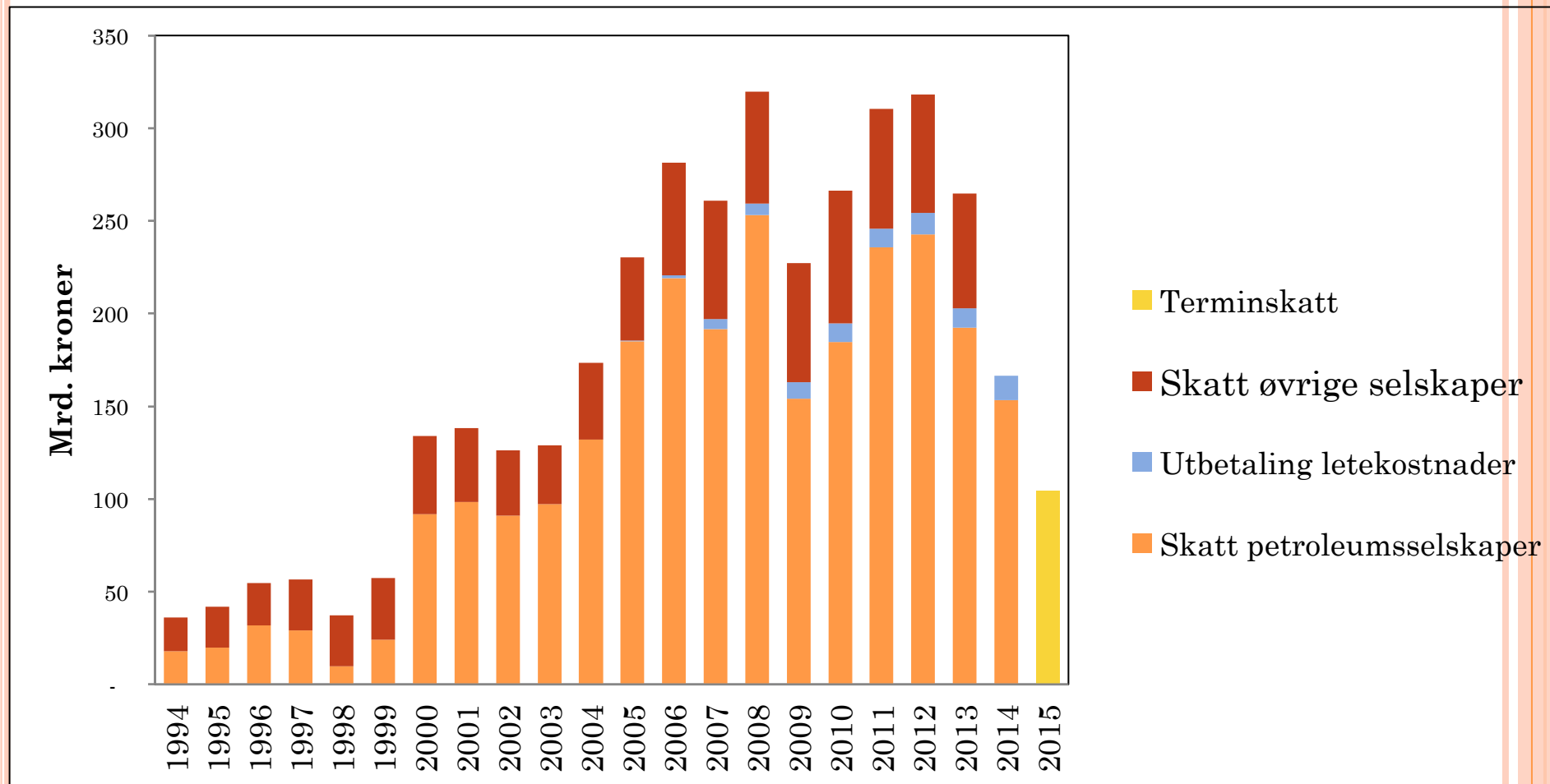
Historisk

Utlignet skatt

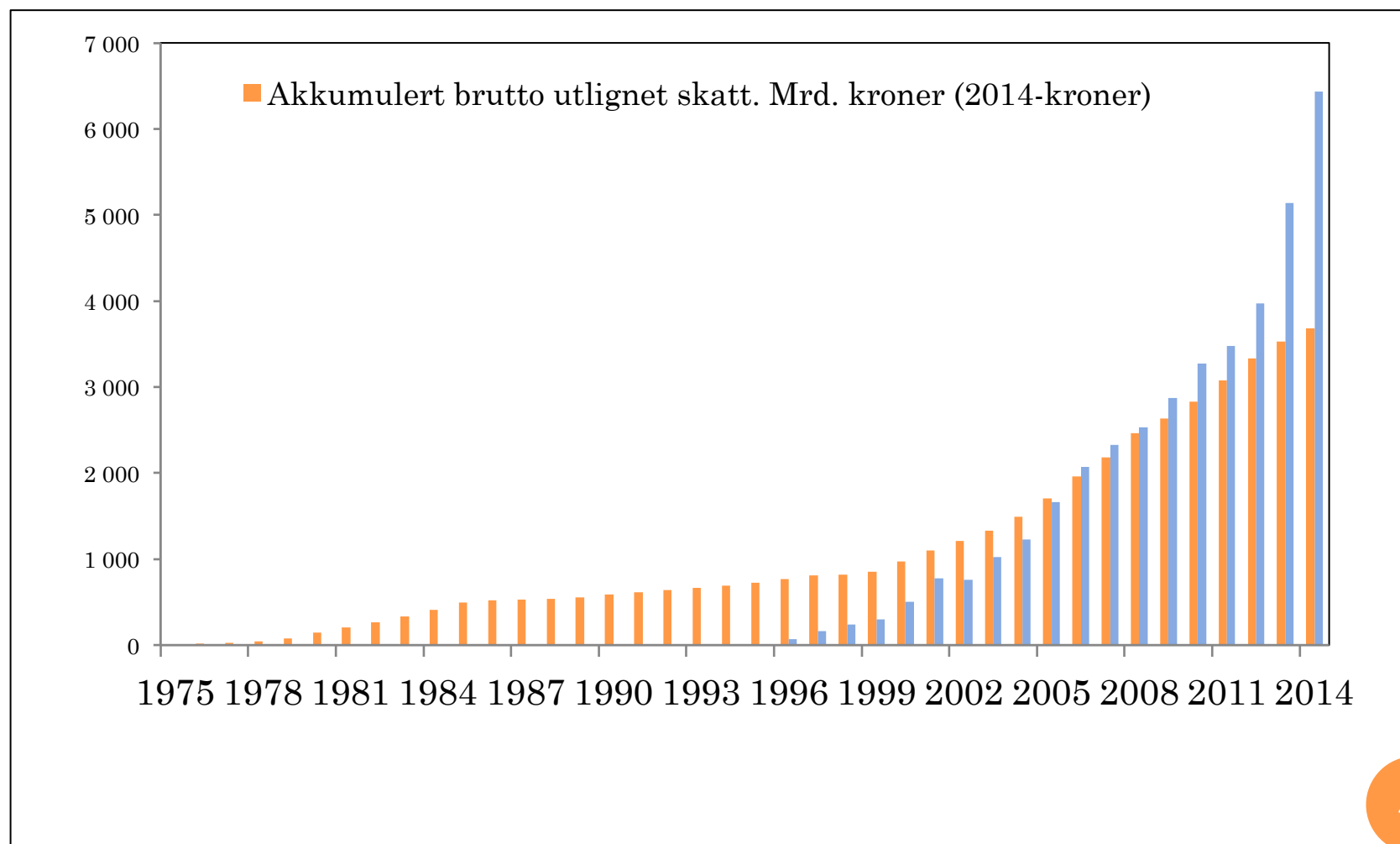
Sum 1975-2014 = 3680 milliarder kr



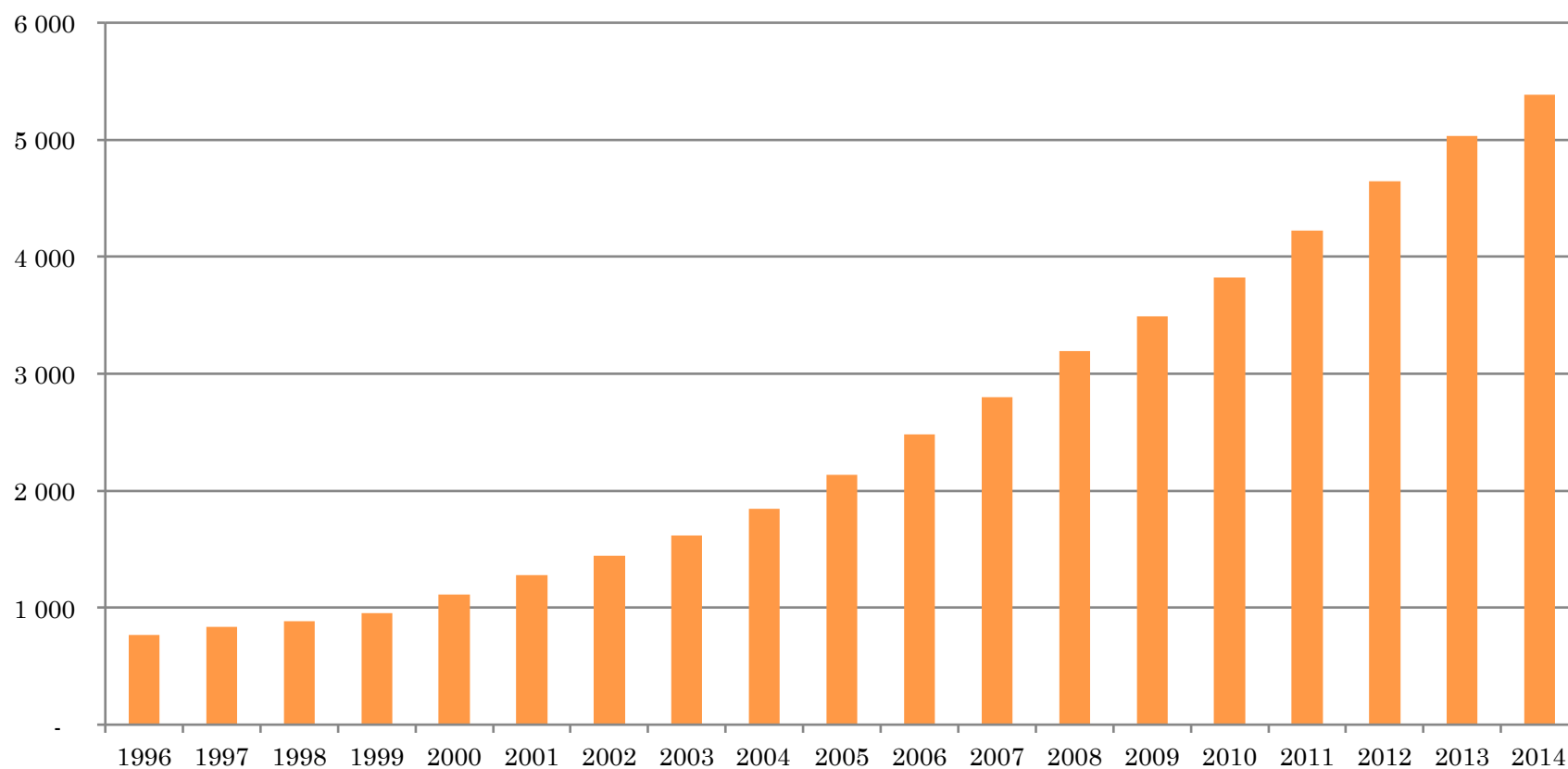
Skatt på petroleumsselskaper og øvrige selskap



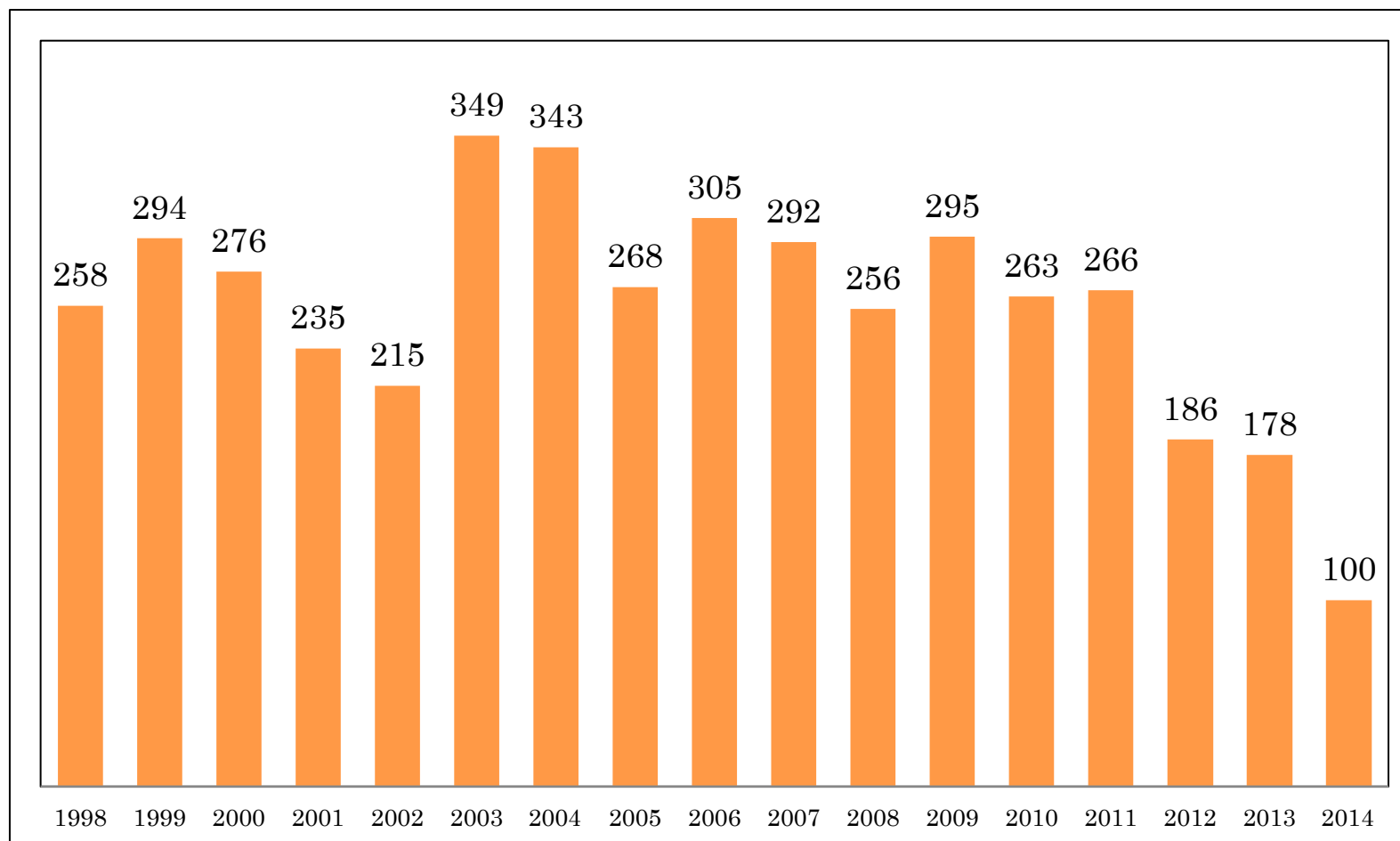
Statens pensjonsfond – Utlands beholdningsverdi og akkumulert utlignet petroleumsskatt over perioden 1975 til 2014



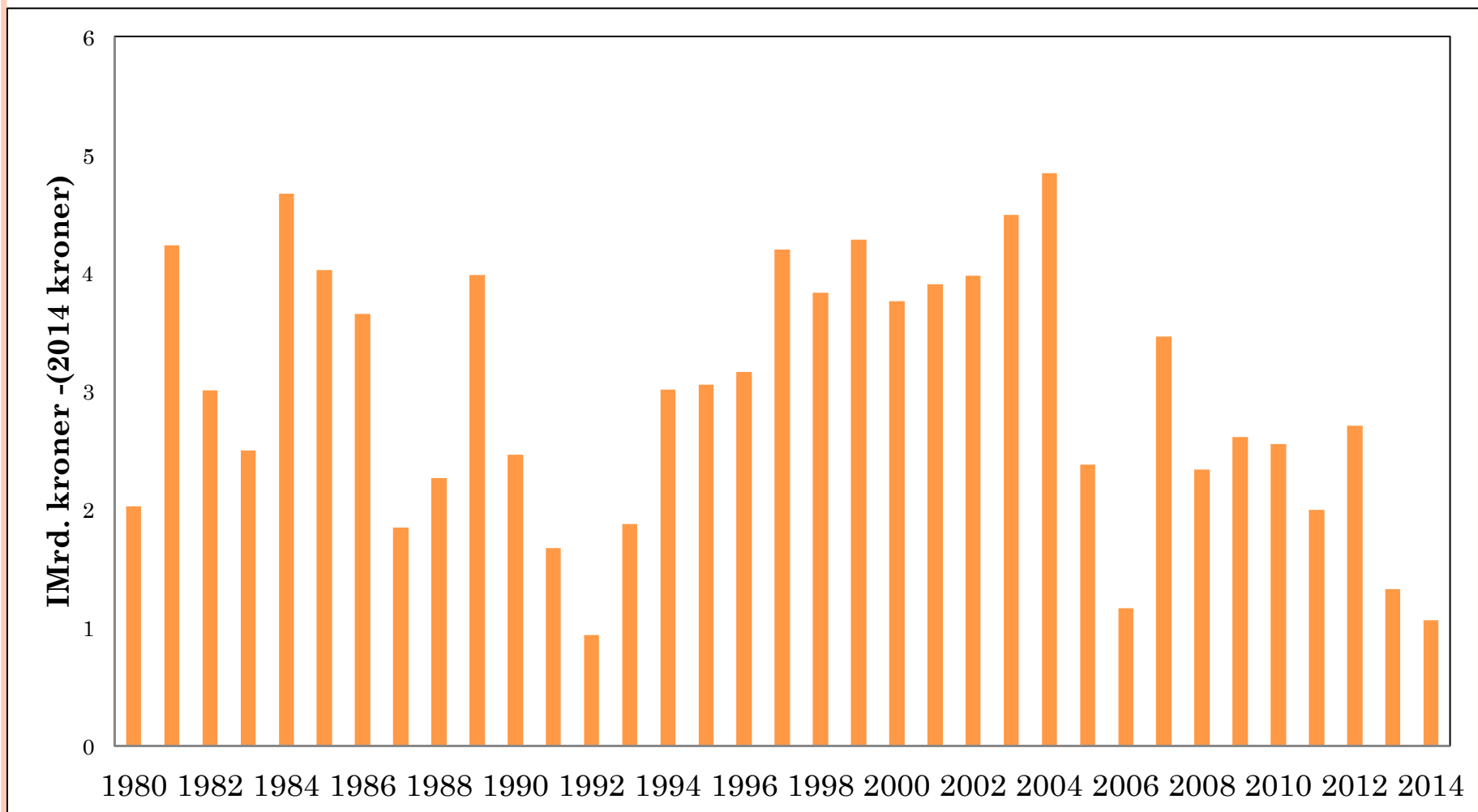
Akkumulert skatt fra 1975 (2014-kr) og 4%-realavkastning fra og med 1996 (første år med innskudd SPU)



Antall fravikelser 1998-2014



Inntektstillegg særskatt 1980-2014



BETYDNING PROVENY

- ◆ Betydningen - proveny: ikke nok å se på tillegg ligning
 - ◆ Tillegg blir (noen ganger) redusert i etterfølgende prosess (endring, klage og rettssak)
 - ◆ Men også betydelige tillegg i etterfølgende prosess (særlig endringssaker, men har også forekommet under klagebehandlingen)
 - ◆ Enda større betydning har «ettervirkningene»
 - ◆ Direkte målbare (Eks: Statpipe; BfU Naturgass i kombinasjon med tidligere års fravikelse)
 - ◆ Stor betydning har også den ikke målbare virkningen
 - ◆ Selskapenes tilpasning til tidligere års endringer («enighet»)
 - ◆ Antakelig har selskapenes kunnskap om en årlig, grundig og til dels gjennomgående kontroll, der identifiserte problemstillinger som oftest vil bli analysert, størst betydning.



Aftenposten

Morgenutgave, Tirsdag 25. oktober 1994, Uke 43, Nr. 492. 135. årg. Kr. 10,00, Flytskr.: Vest-/Midt-Norge kr. 11,00, Nord-Norge kr. 12,00



Statoil til kamp mot staten

SKATTEKRANGEL: Etter at eierne av Statpipe, med Statoil i spissen, er ilagt merskatt på 300 millioner kroner året, brygger det opp til en skattekrangel av dimensjoner. Uten forvarsel ville Oljeskattekontoret endre skattereglene.

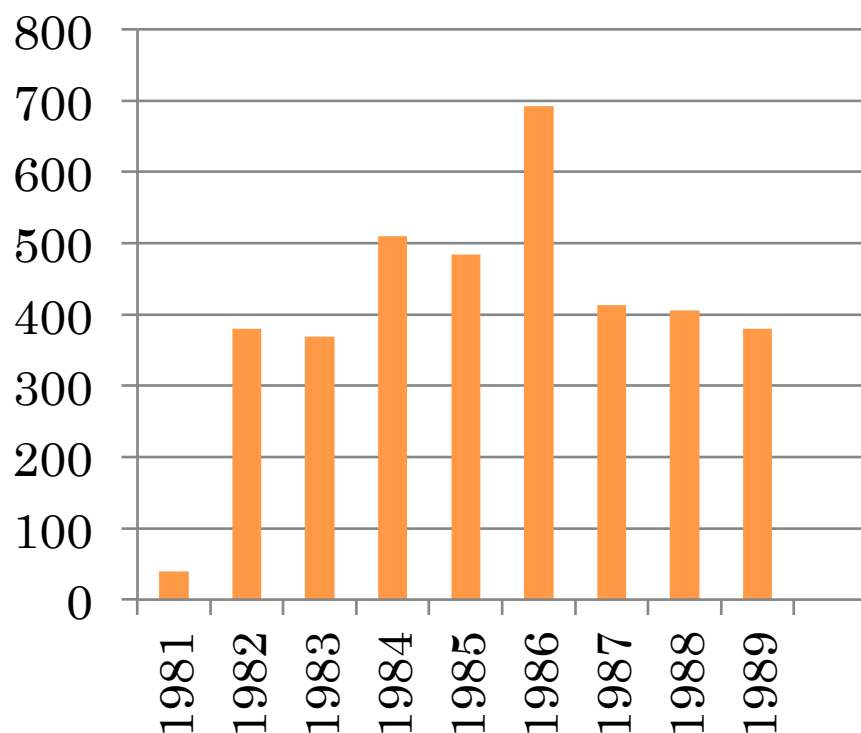
RETTSSAK: Eierne av gassrørledningen Statpipe ser svært alvorlig på saken og vil, om nødvendig, gå til retts sak mot Oljeskattekontoret for å få trukket endringsforslaget. Statoil er operatør og eier 58 prosent av rørledningen.

TAUS: Oljeskattedirektør Torbjørn Fløystad sier han er underlagt taushetsplikt i slike saker, og at han derfor er avskåret fra å kommentere saken. Saken er nå så tilspisset at all korrespondanse mellom partene går via Statpipe-eiernes advokater. Side 27

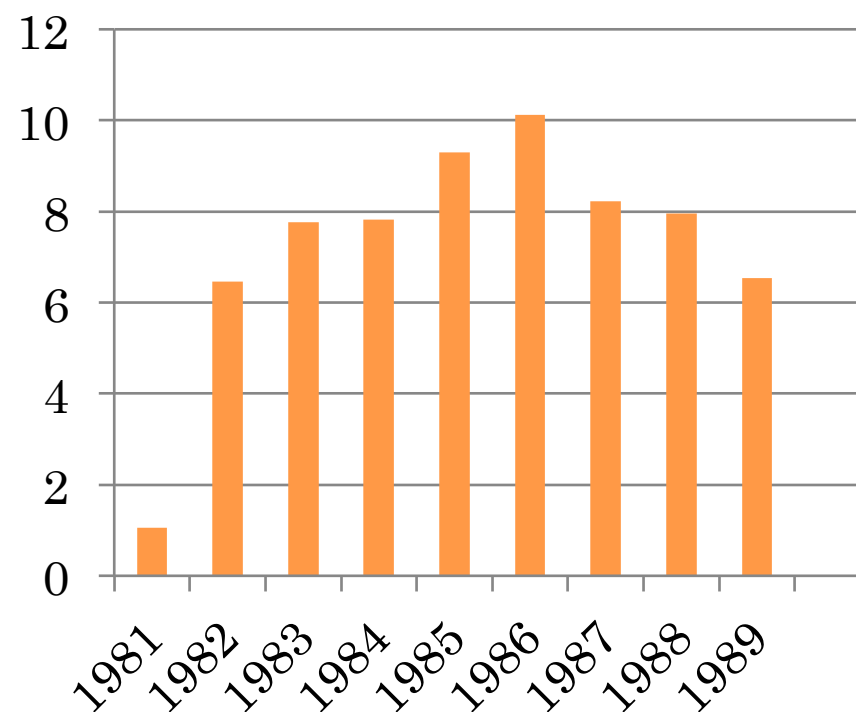
«Saken er nå så tilspisset at all korrespondanse mellom partene går via Statpipe-eiernes advokater»

TYNN KAPITALISERING §54,1 (§13-1) - 1980-1989
INNTEKTSTILLEGG I SÆRSKATTEGRUNNLAGET
TILLEGG FORMUE (REDUSERT GJELD)

Mill. NOK - Inntekt



Mrd. NOK - Formue



TYNN KAPITALISERING

EN HEL DEL PRESSEOMTALE

Dagens Næringsliv

Nr. 51 – Årg. 101 Torsdag 1. mars 1990 Løssalg kr. 10,00

Milliardbeløp i skattefangst

Skattemyndighetene mener 11 utenlandske oljeselskaper har operert med fiktive lån til sine datterselskaper i Norge. Selskapene har fått underkjent gjeld for 1988 på tilsammen 6,7 milliarder kroner. Hensikten har vært å oppnå store rentefradrag ved den norske ligningen.

Staten vil få tilført milliard-beløp i økte skatteinntekter frem mot år 2000:

— Dette er det skattespørsmål som har størst betydning i norgeshistorien, sier direktør Torstein Fløystad ved Oljeskattekontoret (bildet).

SIDE 2

Dette er det
skattespørsmål som
har størst betydning i
norgeshistorien

Må samarbeide

Torstein Fløystad - Oljeskattemyndighetene 40 år

Hemmelig skattelette til fire oljeselskaper

Av HÅKON MAGELI

Finansdepartementet har inngått et hemmelig forlik med fire utenlandske oljeselskaper. Staten har betalt tilbake cirka 375 millioner skatte kroner til selskapene.

Skatten er tidligere blitt tilgitt av Oljeskattekontoret, etter at kontoret grep inn mot en teknisk selskaps bruk for å øke rentefradraget i den norske ligningen.

Etter aksjeloven skal det tidligst betales utbytte etter at generalforsamlingen har funnet sted i mars/april, men en del av oljeselskapene har betalt utbytte fortløpende i regnskapsåret.

For å finansiere utbyttebetalingen tok selskapene opp lån eller reduserte sine fordringer. Dermed fikk selskapene høyere renteutgifter eller lavere renteanstøt, og de oppnådde en gunstigere skattemessig posisjon.

Oljeskattekontoret oppdaget dette, og også utlytte som et foreløpig lån, og selskapene fikk et innledningslig. Dette protesterer de på, og saken ble behandlet ved klagenemnden, som er et overordnet klageorgan for petroleumssaker. Oljeskattekontoret fikk imidlertid medhold. Dermed gikk flere av selskapene til sak mot staten.

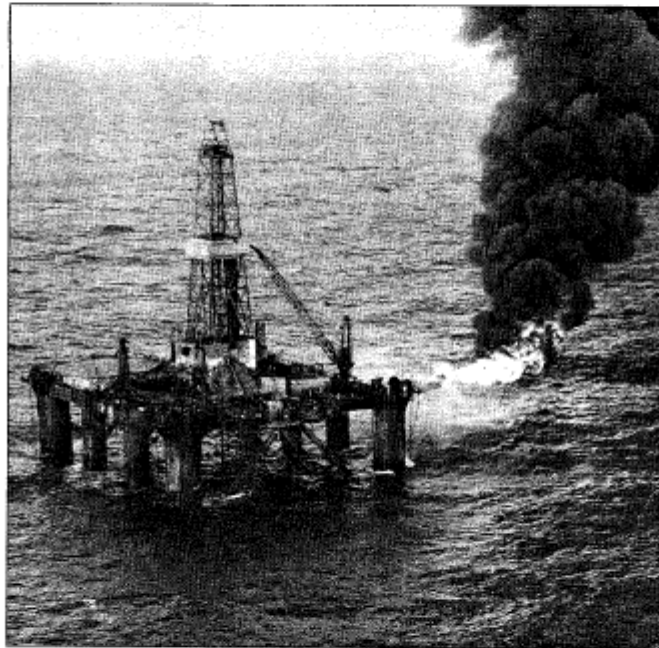
Taushet om beløp

Det er to kongelige resolusjoner som omhandler forliket mellom staten og oljeselskapene. Den første resolusjonen ble inngått i juli 1988, og i dette forliket ble Phillips tilkjent cirka 240 millioner kroner. Den andre ble inngått i desember 1989 hvor Fina, Mobil og Conoco ble tilkjent henholdsvis 103, 25 og 7 millioner kroner.

Her er et utdrag fra en av resolusjonene:

«Etter forliket skal staten nedsette Finas tilgittede skatt til staten for 1985 med ialt 103 millioner kroner.»

Fina har fått overført millionbeløpet til sin konto i Oslo, men



TILBAKE MILLIONER: Fire utenlandske oljeselskaper har fått tilbake cirka 375 millioner norske skatte kroner etter at det er inngått et hemmelig forlik mellom Finansdepartementet og selskapene.

dette skulle etter planen ikke komme offentligheten for øre:

«Partene forplikter seg til å bevare taushet om beløpsavtalen i dette forliket,» heter det i forliket som er gjort med Fina.

Ble enige

Underdirektør Kirsten Ullbæk Selvig i Finansdepartementet har følgende kommentar til at denne

saken er holdt hemmelig:

«I det åyeblikket selskapene går til rettsak mot staten, trer Finansdepartementet inn som motpart. Vi har kommet til et forlik, og partene ble enige om at det skulle være underlagt taushetsplikt.

Er det ikke klart at Finansdepartementet kommer til en annen konklusjon enn klagenemnden som har svært høy kompetanse?

— Ingen kommentar.

— Men har ikke saken almen interesse?

— Nei, jeg tror ikke det.

— Men det er snakk om mye

penger?

— Derfor er disse sakene behandlet i statsråd, sier Selvig.

De involverte parter har lagt et taushetslås på saken:

— Ingen kommentar, sier advokat Christian Bruusgaard som representerer oljeselskapene Phillips, Conoco og Mobil.

— Ingen kommentar, sier direktør Torstein Fløystad ved Oljeskattekontoret.

Finas advokat Einar Harboe var igår ikke tilgjengelig for kommentar.

SKIPS ANDELER

STYKKEGODSKIP

MS MISTRA
Type: MPP, 16.673 dwt
Bygget: 1977, Japan
Skipspris: USD 17 mill.
EK pr. 1 %: NOK 30.000

MS NORTWEEN MERCHANT
Type: MPP, 14.700 dwt
Bygget: 1977, Nederland
Skipspris: USD 5,3 mill.
EK pr. 1 %: NOK 11.000

MS NORTWEEN NOVA
Type: MPP, 16.157 dwt
Bygget: 1975, Japan
Skipspris: USD 4,8 mill.
EK pr. 1 %: NOK 71.000

MS NORTWEEN SLEVIK
Type: MPP, 16.330 dwt
Bygget: 1976, V. Tyskland
Skipspris: USD 6,0 mill.
EK pr. 1 %: NOK 92.500

MS NORTWEEN SLETTEN
Type: MPP, 16.330 dwt
Bygget: 1976, V. Tyskland
Skipspris: USD 6,0 mill.
EK pr. 1 %: NOK 92.500

MS NORTWEEN BIRINA
Type: MPP, 15.622 dwt
Bygget: 1978, Spania
Skipspris: USD 5,6 mill.
EK pr. 1 %: NOK 64.000

BULK

MS BIRKNES
Type: Handysize
28.406 dwt
Bygget: 1977, Japan
Skipspris: USD 6,6 mill.
EK pr. 1 %: NOK 72.500

MS MEGA DALE
Type: Capesize
125.300 dwt
Bygget: 1977, Sverige
Skipspris: USD 21,5 mill.
EK pr. 1 %: NOK 504.500

MS NOBRO
Type: Flaggedeck
3.000 dwt
Bygget: 1977, Norge

Ikke formelt sett forlik. Selskapene trakk ankene etter at Oljeskattenemnda hadde «justert» inntektstilleggene mens sakene fortsatt verserte for domstolene.

Treg start for LO/NHO

Torstein Fløystad - Oljeskattemyndighetene 40 år